

ԼՐԱԳԻՒ ՍԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ՔԱՅՈՒՆԱՐԿԱՐԳԵՐՈՒԹՅՈՒՆ

Պարտականության համար տարեկանը 5 ֆր. կամ 2 ֆլ. 10 ց. թղթերով. Արիշ ամեն անգի համար ուր այս րազդի մուտքը արգելուած չէ, ամբողջ 9րդ տարեկանի (93 օգոստ.—94 մայիս) բաժնորդագիրն է 20 ֆր. կանխիկ: Կարելի է նաեւ բաժնորդագրուիլ քանի ամսի համար ալ որ ուզուի, ամեն մէկ ամսականը 2 1/2 ֆր. հաշուելով և 1894 մայիս ամսին անդին շանցիելու պայմանով: Նամակ և ծրար պէտք է գրիլ հետեւեալ հասցեով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal Arménia. MARSEILLE (France)

Թ. ՏԱՐԻ ԹԻՒ 66

1894 ՄԱՅԻՍ 12

ԱՊՐԻԼ 30 (Հ.Տ.)

ՇԱՐՍԻ

Արհեստագործական և Երթ. օրեր

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Խմբագրութիւնը, եթէ հարկ համարի, համառօտելով և կամ մասամբ միայն կը հրատարակէ իրեն զրկուած գրութիւնները: Պարտաւոր չէ վերադարձունել չհրատարակուած ձեռագիրները: Մանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով: Մանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանդիւ կարծէ. 1 գլխագիրը 2 սանդիւ:

Les annonces en français et en arménien, sont reçues aux bureaux de la Rédaction (Allées de Meilhan, 44.)

ԲՈՎԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր յայտեր. — Նամակ թիւրքիական (Մալաթիա). — Հայերի թիւրքիական. — Արշիւ Երեւանի բարոյք. — Նուիրատուութիւններ Սրբաշինական. — Յայն բարեբարութիւն. — Թիւրքիական լուրեր. — Արտասահմանի լուրեր. — Մանուցումներ:

ՄԵՐ ՅՈՅՍԵՐ

Բ

(Շաբ. 65րդ քուսէ)

Թիւրքերը տէրութիւն ունին, կառավարուած զօրաբանակ, թնդա-նովներ և ամեն տեսակ լաւ զէնքեր. մենք ո՛չ զէնք գործածել գիտենք, ո՛չ ալ զէնք ունինք. ի՞նչպէս կրնանք ա-նոնց դիմադրել. մեզ կը կոտորեն կը վերջացունեն, կասեն յուսահատները: Ասանք կը կարծեն թէ երբ մի ժողովուրդ ոտքի կենէ ինքզինք պաշտպանելու համար իր ընտանեակը իր մէջ իր վրայ իշխող կառավա-րութեան զէնք, այդ կուի կը նմանի երկու տէրութիւնների իրար դէմ՝ ճակատ առ ճակատ իրենց զօրաբա-նակներ շարելով իրարու երկիր ար-շաւելուն և իրար կոտորելուն և այդ պարպ նմանութեան վրայ հիմնուելով անոր համեմատ ալ եղբակացութիւն-ներ կանեն:

Անտարակոյ՝ մի ժողովրդի իր վրայ իշխող կառավարութեան զէնք յեղափոխութիւն հանելով զայն տա-պալելն ալ գիւրին բան մը չէ, ինչպէս կը կարծեն յուսահատութեան հակա-ռակ ծայրը գտնուողները. բայց երկ-րի մը մէջ իր մէջէն ծագած ներքին կռիւ և արտաքին թշնամուն իր վը-րայ արշաւելով բացած կռիւ բոլոր-վին տարբեր բաներ են: Ռուսի պէս մի հզօր տէրութեան և անոր հետ միացած Ռումանացիներին, Պուլկար-ներին և Հէրաք-Պոնտիացիներին համանգամայն դիմադրելով մէկուկէս տարի կռուող օսմ. տէրութիւնը՝ իր երկրի մէկ անկիւնը, նոյն իսկ Կապուի մօտիկ Նիկոմիդիայի մէջ երեւան եկած մի լէֆթէրի կամ Մանօլ աւաղակա-պետի չկրնար յաղթել որ և տարի զինք կը խաղցունէ, ամեն տեսակ զինաներ հասցունելով և աւերումներ գործելով երկրին մէջ մինչև որ մէկին մասնութեամբ ձերբակալուի կամ գլուխը կտրուի: Այդ մի վտարիկ մանրանկարն է ներքին կռուի մէջ

կառավարութեան ունեցած զրո-ւարտութիւններն. ապա թէ ոչ աւա-ղակային շարժումներն և յեղափոխա-կան շարժումներն իրարմէ տարբեր բաներ են ի հարկէ, թէեւ ի սկզբան կրնան իրար նմանիլ ալ, Տեսէք Ռուս կառավարութիւնը որ աշխարհ սար-սափեցուցած է, իր երկրի մէջ բու-սած մի քանի նիհիլիստների (մի քա-նի կասենք որովհետեւ շատ քիչուոր են ասոնք և երկրին ժողովուրդը հա-մակիր չէ իրենց) ձեռքէն որչա՛փ ան-հանդատութիւններ ունեցաւ. մինչև անգամ Ալեքսանդր Բ կայսրը սպան-նեցին ինչ որ արտաքին մի թշնամի իր ահալին զօրաբանակներով, թըն-դանօթներով, նաւատորմիկներով չէր կրնար անել (1854ին եւրոպական բու-լուր տէրութիւնները թիւրքին հետ միացած իրենց զօրաբանակներով և նաւատորմիկներով յարձակեցան Ռուսիայի վրայ. բայց Ռուսի կայսրի մէկ մազին ալ չդպան և չէին կրնար դպչիլ):

Յիւստական մեծ Յեղափոխու-թեան ժամանակ ամբողջ Եւրոպան միացած էր Յիւստական զէնք. Յիւստ-ական կառավարութիւնը այդ բոլոր միացած արտաքին թշնամիներ յարձակմանը դէմ դրաւ մինչև որ իր ներքին խռովութիւններ չկրցաւ նոյն-պէս դիւրութեամբ հանդարտեցու-նել: Եւ այդ պարզ է ու դիւրահաս-կանալի Մի երկրի կառավարութիւնը ուրիշ՝ կը ստանայ իր ոյժ. — նոյն եր-կրի մէջ բնակող ժողովուրդէն որ ի-րեն կուտայգործ և կըրամորովնալէնք, ուստիս և ոյժն կը ճարէ իրեն համար: Աւանց ժողովրդի կառավարութիւն չլինի: Արդ, երբ մի երկրի ժող-վուրդը նոյն երկրի կառավարութեանը դէմ ենէ, այդ երկրի կառավարութեան ոյժը ո՛ր տեղէն կը լինի: Կառավա-րութեան ոյժը ըստածը անուանական բան է. ոյժը ժողովրդինն է, անոր վրայ հիմնուած է կառավարութեան ոյ-ժը. հիմը խախտածին պէս, անոր վը-րայի չէնք կը վալի:

Ռուսի շատ կը սխալին ասոնք ո-րոնք մի ժողովրդի մէջ ծագելիք ներ-քին յեղափոխական շարժումները տէ-րութիւններին իրար դէմ արած պա-տերազմներին պէս մի բան կը կար-ծեն և ըստ այնմ կը դատեն զէնքի, զօրքի և թուի առաւելութիւնները: Ամենափոքրիկ միկրորը մի հակա

մարդու մարմնին մէջ իրրեւ ներքին թշնամի աւելի վտանգաւոր կը գաւ-նայ քան թէ դրսէն մի երկաթի հա-րուած:

Հայերը զէնք չունին, կասեն: Բայց չունին և չեն կրնար ունենալը տարբեր բաներ են: Զէնքը Եւրո-պայէն զրկելու պէտք չկայ. ի հարկէ այդ կերպով մեզ համար շատ մեծ դժուարութիւններ կան առ այժմ մաքսատուներէ անցունելու համար. Հայաստանցին իր շրջակայներէ ալ կրնայ զէնք ճարել եթէ իրեն միջոց-ներ և դիւրութիւններ տրուին և ինք ալ յեղափոխական գործին ընդունակ դարձած լինի: Քիւրտներն ո՛ւրիշ կը գտնեն իրենց զէնքեր. Դեռ մի քանի տարի է որ Համիդիէ դարձած են. իսկ անկէ առաջ զէնքն ո՛ւրիշ կը գտնէին Հայերը կոտորելու, նոյն իսկ իրար կոտորելու և կառավարութեան զօրքերին ալ դիմադրելու համար. ասոնք մարդ չէին զրկեր Եւրոպա զէնք գնելու համար և Կապուի ու Տրապիզոնի մաքսատուներէն ալ անտուկներով զէնքեր չէին ճան-բուեր յատկապէս Քիւրտներին հա-մար այնու ամենայնիւ ատոնք կը ճա-րէին իրենց զէնքեր և մինչև այսօր ալ կը ճարեն: Լրագրի մէջ չէ տեղը այդպիսի խնդիրների մանրամասնու-թեանն իջնելու. բայց փոքրիշատէ եր-կիրը ճանչող և այսպիսի խնդիրների հետաքրքիր եղած մարդիկ գիտեն որ եթէ Հայաստանցի Հայը ուզէ զինուել, անկարելիութիւն չկայ ասոր համար. միայն թէ պէտք է իրեն միջոցներ և դիւրութիւններ տալ: Այս ալ նկա-տողութեան արժանի մի կէտ է որ ե-թէ թիւրքահայաստանի ժողովուրդը մեծ մասամբ չզիտէ զէնք գործածել, մենք Արարատի անդիլի կողմն ունինք համարին եղբայրներ ալ որոնք ռուս կառավարութեան օրէնքով զինուորագ-րութեան պարտաւորուած և հետեա-պէս զէնքի գործածութեան մէջ վար-ժուած են. ասոնք չեն կարող ան-տարբեր ու անշարժ մնալ և իրենց արինանկից ու կրօնակից եղբայրների օգնութեան չհամարել երբ տեսնեն որ իրենց սահմանակից թրքական հա-յաստանի մէջ ոտքի կանգնած են ա-նոնք զէնք ի ձեռքն բողբոջելու համար թիւրք կառավարութեան հարստա-հարութիւններին դէմ և այդ պատ-ճառով կռուի դաշտին վրայ անխնայ

կը ջարդուին թիւրքերէն: Ի հարկէ ատոնց մէջ ալ համարութիւնը չափ մը կունենայ և չկրնար խեղդել ազգա-յին ամեն զգացում որ կարենան հանդարտութեամբ դիտել իրենց մօ-տակայ քաղաքները մէջ իրենց եղ-բայրների կոտորածը:

Հայաստանի աշխարհագրական դիրքն անյարմար է պաշտպանուելու. ասոր համար է որ արտաքին թշնա-միներ շատ անգամ եկեր արշաւել են Հայաստանի վրայ, կասեն: Իսկ մենք ասոր հակառակ կասենք որ Հայաստանի դիրքը սքանչելի դիրք է, ռազմագիտական տեսակէտով մեծ կա-րեւորութիւն ունի և ասոր համար է որ ամեն տէրութիւններ որոնք վիչ թէ շատ ոյժ զգացիր են իրենց մէջ և Հայերը տկար ու յուսահատ վիճակի մէջ տեսեր են, եկեր աշխատել են այդ կարեւոր կէտ իրենց ձեռք ան-ցունել որ Եւրոպայի և Ասիայի սահմա-նազուլներին մօտ իր միջնաշխարհ-հային դիրքով հազորդակցութիւննե-րի դիւրութիւններ կուտայ և ճանա-պարհը բաց է այդ արդաւանդ երկ-րի մէջ ապրող ժողովրդի հարստանա-լուն և լեռներով պատապարտած ու Սեւ և Միջերկրական ծովերին մօտը գտնուած այդ երկրի իշխող տէրու-թեան ալ ընդարձակուելուն համար:

Եթէ Հայաստանի աշխարհագրա-կան դիրքն անյարմար է պաշտպա-նուելու, այդ երկրի մէջ չէ՞ որ Քիւր-դերը պաշտպանած են և կը պաշտպա-նեն դեռ իրենց անկախութիւնը դարե-րէ ի վեր և այսօր իսկ օսմանեան հզօր կայսրութիւնը ոչ թէ կուեւելով ա-նոնց յաղթած, այլ խորամանկ միջոց-ներով անոնց անկախութիւնը գնելու և իրեն գործիք դարձնելու ձեռնար-կած է:

Եթէ Պուլկարներն իրենց Սթա-րա Բլանիններն ունէին, միթէ մեզ ալ լեռնե՞ր կը պակսին Հայաստանի մէջ: Հարկ չկայ զանաք անուանելու. ու-շաղրութեամբ դիտեցէք թիւրքա-հայաստանի քարտէզները և չհաւա-տացողին աչքը մտնելու չափ փուշեր կը տեսնէք այնտեղ:

Ես դեռ մէկ մարդ չեմ տեսած որ
Հայաստանը պտուտած լինի և անոր
գիրքի նկատմամբ այդպիսի յուսա-
հատական դադարի միայնակ : Այդ
ստորոհներ կ'ապրեն կամ Եւրոպայէն
Հայաստանի դիտողներ են : Հայաստա-
նի ժողովուրդը կրնայ ըսուիլ թէ ան-
պատրաստ և դեռ անյարմար է յեղա-
փոխութեան : այդ ուրիշ խնդիր է և
ուրիշ է ասել թէ Հայաստանի աշխարհ-
հաղթական գիրքն անյարմար է և
յուսահատեցուցիչ :

Բայց Հայերին մէկ տէրութեան
հպատակ չլինելը, այլ թիւրքին, Ռուս-
սին և Պարսկին մէջ բաժնուած լինելը
եթէ իր վատ կողմեր ունի, լաւ կող-
մեր ալ ունի որոնցմէ օգուտ կրնայ
քաղուիլ : Այդ նկատմամբ մեղնէ շատ
աւելի դժբաղդ են Բոլոնիացիները,
մեզ պէս 4-5 միլիոնի իշխած և 3 հզօր
տէրութեան հպատակ մի ժողովուրդ,
որոնց երկիրը մեծ մասով ռուսական
արծաթի ճիւղերն են թարկուած է
և մէկ մէկ մաս ալ Գերմանիան և Աւս-
տրիան առած տիրապետած են : Այ-
սու ամենայնիւ դեռ յուսահատած չեն
Բոլոնիացիները և քանի անգամ ապա-
տաճիւնցան Ռուսի պէս մի հզօր Տէ-
րութեան դէմ : Եւրոպայի մէջ լինելը
իրենց ոչ մի օգուտ չունեցաւ, չարա-
չար կոտորուեցան և Եւրոպական տէ-
րութիւնները չմիջամտեցին Ռուսիայի
ներքին գործերին : Այլ ասկայն Բո-
լոնիացի հայրենասէրները դարձեալ
կաշխատին, կը պատրաստուին յեղա-
փոխութեան և դեռ չեն յուսահատած :

(Շարունակելի)
Մ. Փ.

ՆԱՄԱԿ ԹԻԻՐԻՍԻԱՆ

Մալաթիա, 18/30 մարտ 94

Յայտնի է որ անցեալ տարի փե-
տրով 18/2 մարտին սոսկալի երկրա-
շարժի աւերակ դարձուց Մալաթիան
որուն գոյժը հասաւ ամեն տեղ : Ե-
ղած քիչաւ մեծ մասամբ հայ թաղե-
րուն կը վերաբերէր : Շատ տեղեր
հանդանակութիւններ եղան : 155 հա-
զար զրուշ խորքերը հանդանակեցին,
160 հազար զրուշ ծրգրանակերտ և այլն
քանի մը տեղեր : Այդ լուսայները
ստորոհներ ալ մեծ մասամբ հայ հա-
տարակութեանն էին : Վերջապէս Մա-
լաթիոյ թշուառացեալ ժողովուրդը
բաւական քաջաբերուեցաւ, խորհելով
թէ զոնէ այդ նպատակ հաստատուեց
կը բաժնուի կառավարութեանն ա.
ռոնց կրօնի խորութեան և իրենք
ալ կարող կը լինին գոնէ փայտով ծե-
փով փոքրիկ խրճիթներ շինելով պա-
տապարուելու ուստի վեհ. Սուլթա.
նին համար բարեմաղթութիւններ
կրնէին քանդի կիմանային անոր հո-
գածութիւնը և 300 օսմ. լիրա ալ իր
անձնական զանձէ նուիրած լինելը.
ամբողջ հանդանակութեան գումարը
կը հասնէր գրեթէ 4000 լիրաի : Մեր
խեղճ ու թշուառ միամիտ հայ ժողո-
վուրդն ալ կը սպասէր այդ ստակին
բաշխմանը : նպատակաւոր յանձնա-
ժողովը որ կառավարութեանն նշանա-
կուած էր, կըսէր միշտ թէ երկրա-
շարժի ցնցումները դեռ կը շարու-

նակուին. երբ դադարի, եղած զոհե-
րուն համեմատ պիտի բաժնենք ըս-
տակները : Անցան ամիսներ, եկաւ
մարտ ամիսը, յանկարծ տեսանք որ
նահանգապետ փաշային հրամանով այդ
ստակէն հազար ոսկի բաժնեցին
թիւրք խեղճերուն և մնացած 3,000
ոսկին ալ յատկացուցին մեծ ահագին
մզկիթի մը որ կը շինուի Հալիլիյէ ա.
նունով : Խեղճ Հայը մնաց դարձեալ
վրանաբնակ և թշուառ միշտեւ
թիւրք հասարակութիւնը թմբուկ-
ներով ոգեւորուած քարեւ աղիւս կը
կրեն և քաջութեամբ առաջ կը տանին
մզկիթին շինութիւնը խեղճ Հայոց հա-
մար հաւաքուած ստակներով : Ճար-
տարապետը որ Յոյն մ'է, հաշուեր է
թէ այդ մզկիթ 5000 օսմ. լիրայով
կը շինուի : 3000 լիրան խեղճ Հայոց
համար հանգանակուած դրամն է որ ա-
նոր յատկացուցին, մնացած 2000 ոսկին
համար ալ հանգանակութիւն բացուած
է : Միշտ ասիկ մեր ամենաբարեբար
կոչուած Սուլթանի կառավարութեան
գլխութիւնն ու արդարասիրութիւնը.
տհաւասիկ այն հայրախնամ կառա-
վարութեան շնորհները որուն դէմ
չգանգատելու յորդաններ կուտայ
միշտ մեր Աշրքեան պատրիարքն իր
անտեղի շրջաբերականներով : Հիմա
խեղճ Մալաթիացի ժողովուրդը շուա-
րած մնացած է. որի՞ դիմէ, ի՞նչ ընէ :
Գոնէ կուգայ իր ձայն բարձրացու-
նել աշխարհի առջև Արմենիայի միջո-
ցով :

Խորքերէն մեզ եկած լուրերէն
կիմանանք որ այս միջոցին շատ մը
ձերբակալութիւններ եղած են այնտեղ :

ՀԱՅԵՐ Ի ԹԻՐԻՍԻԱ

Խորէն Պատրիարքը հիւանդ և
Մաքրիդիդի բնակարանը քաշուած
լինելուն պատճառով, Երուսաղէմի
պատրիարքական փոխանորդ Գեր.
Սիմէոն եպիսկոպոս պատարագած է
Ջատկին օրը Մայր-Եկեղեցուն մէջ :

— Քաղաքապետութեան նախա-
րար ընտրուած փաշա և ոստիկանու-
թեան նախարար Նազըմ պէյ Ջատ-
կին առթով իրենց այցաքարտեր զըր-
կած են մեր պատրիարքարան :

— Պարսկական դեսպանատան Ա.
թարգման Յովհաննէս խան և անդ-
լիական դեսպանատան թարգմաննե-
րէ մին Ջատկի շնորհաւորութեան
համար եկած են մեր պատրիարքարան
ուր Պատրիարքը չգտնուելուն համար
Գեր. Փոխանորդ Հայրն ընդունած է
զիրենք :

— Պատրիարքական Գեր. Փոխանորդ
Հայրը Ջատկին առթով փոխադարձ
այցելութեան գնացած է Յոյնրի
պատրիարքարանը և Պուլկարների
էկզարքարանը :

— Մէզպուրեան վարժարանի ա-
շակերտուհիները, ինչպէս ամեն տարի
այս տարի ալ Ջատկական տօնին առ-
թով Սիլվատարի աղքատ աղջիկներէն
15ին հագուստ շինած են, իրենք ի-
րենց ձեռքով պատրաստելով անոնց
համար մէկ մէկ ձեռք շրջադրեալ,
ներքին ճերմակեղէնով, կոշիկով և
թաշկինակով մէկտեղ :

ԱՐՇԷՆ ԵՐԷՅԻ ՔԱՐՈՉԸ

Շատեր հետաքրքիր եղած են իմանա-
լու թէ ի՞նչ է Արշէն երէցի քարոզը որ
Վեհ. Հայրիկ իր վերջին կոնդակի մէջ
պատուիրած էր կարգաւ և որ «Արարատ»-ի
մէջ հրատարակուած է «Գլխական քահա-
նայի քարոզ» վերնագրով : Այժմ որ Վեհ.
Կաթողիկոսի պատուիրած քարոզին դէմ
եղած դրած է «Մշակ»-ի մէջ Գեր. Արիս-
տակէս Նպ. Սեդրակեան, վերջին ընտ-
րութիւններին ժամանակ կաթողիկոսու-
թեան թեկնածուն որ իրրեւ Սինդի ան-
գամ Էմմանուէլ մէջ կը մնայ այժմ, այդ
քարոզ աւելի հետաքրքրաշարժ դարձած
է. ուստի կարտասպան զայն Արմենիայի
մէջ, անոր յուզած կարեւոր խնդրի և
եղած քննադատութեան մասին ալ յետոյ
խօսելով :

Սիրելի ժողովուրդ.

Մտիկ արեւք էս օր ձեզ մի քա-
րոզ խօսեմ. դուք էնպէս կարծում
էք, որ քարոզ միայն վարդապետներ
կուտան, որպէս թէ Քրիստոսի Աւե-
տարան, Աստուածաշունչը գիրք, մեր
նախնի սուրբ Հայրապետաց խրատ-
ներ և ճառեր միայն վեղարաւոր վար-
դապետներուն առանձին շնորհուած
են. նոքա՞ միայն արտօնութիւն և պաշ-
տօն ունին եկեղեցւոյ բնէն քարոզ
խօսել :

Ո՛չ, եղպէս չէ. քահանան էլ նոյն.
չափ իրաւունք ունի ամեն ժամանակ
քարոզ խօսել, խրատ տալ իւր գիւ-
ղական ու ծխական ժողովուրդին, ա-
մեն տօնի և կիրակի օրերում, քանի
որ մեր գիւղական ժողովուրդ այնպէս
կը լինի, որ տարիներով վարդապետի
երես չեն տեսնար : Վարդապետներ
ուրեմն ամպի պէս կուգան ու կանց-
նեն, մի կաթիլ անձրեւ չեն թափեր
մեր ցամքած երկրին վրայ : Հապա-
ռով պիտի խօսի ձեզ Աստուծոյ բան ու
պատուէրներ, Քրիստոսի Աւետարան,
Առաքելոց և մարգարէից ընթեր-
ցումներ, որ միշտ կը կարգացուն
եկեղեցւոյ մէջ և դուք միայն լսում
էք և ոչինչ չէք հասկանում :

Շիտակը խոստովանելով Կամաչեմ
խօսելու մեք քահանաներս էլ մեր
կարդացած բան չենք հասկանում,
սրովհետեւ դպրոցի երես երեք տե-
սած չեմք : Սորա համար Աստուծոյ
բան ջրի ձայնի պէս կը լսուի մեր ա-
կանջին. մեք եկեղեցւոյ ահնէն բըղ-
լած այն կենդանի ջուրէն կարող
չեմք խմել ու զովանալ : Ո՛հ այնպէս
պատքած ու ծարաւած դուրս կե-
նեմք եկեղեցիէն, մեք և դուք, թէ
քահանան, թէ ժողովուրդ՝ առհասա-
րակ մի անապատ դարձած եմք, ուր
երեքք ջուր չի կայ կամ այնպիսի
պլինդ ու կորդ անմշակ մի երկիր ե-
ղեր է մեր սիրտ, զոր թէ վարել ու-
ղեմք՝ մեր դուլթանի խով չի բանիր,
ոչ միայն մեր, այլ և նոյն իսկ վարդա-
պետի գաւազանի խովն եւս դժուա-
րաւ կը վարէ :

Գլխէք դուք, ժողովուրդ, մեր
քահանայից դուլթանի խով արդէն
անպիտան և դուլ է, որովհետեւ ոչ
դպրոցի հնոցի մէջ մտած են և ոչ էլ
կրթութեան կուսնով ծեծուած ու
մխուած են, մեք էնպէս խամ երկաթ
մնացած ենք, մեր խով պողպատով
զօղուած չէ : Հապա ի՞նչպէս կարող

եմք ժողովուրդի կորդացած ու խըս-
տացած երկիր վարել :

Այժմ ասացէ՛ք դուք, ժողովուրդ,
այս դատաստան ձեզ կը թողում.
յանցանքն ո՞ւմ է, երբ գիւղական
քահանաներ տգէտ և անիմաստ են.
յանցանք եպիսկոպոսին է, որ կը
ձեռնադրէ, թէ՞ Էմմանուէլ քարձը
Հոգեւոր Առնէնէն է, որ կը թողա-
տրէ : Չէ՞ ժողովուրդին է, որ կը
թախանձէ, կը պահանջէ, համախօ-
սական ժողովներ կը կազմէ, հարիւ-
րաւոր ստորագրութիւններ թափում
են խնդրագրին վրայ, վաւերական
կնքով էլ դրոշմելով խմբովին դիմում
են Էմմանուէլ դուր, այսպէս խօ-
սում են :

Է՛հ Հայրիկ, հոգուք մեռնինք, եկեր
ենք քահանայ կուղենք. ահա բերեր
ենք մեր գիւղի տիրացուն, որ քա-
հանայի զաւակ է, մեր գիւղի մէջ ծը-
նած է, մեք իւր մանկութենէն գի-
տենք սորա վարքն ու բարք, պար-
կեշտ է, հեղ ու խոնարհ է, վաղուց ի
վեր եկեղեցւոյն կը ծառայէ, դպրու-
թիւն կանէ, պատարագիչ քահանային
սպասուորում է և այլն, մեզ շատ ու
բաւական է :

Հայրիկ գիտնալով որ ամեն օր
քահանայի ձեռնադրութեան խնդիր
կայ՝ մի ձեռնադրութեան Մաշտոց
մօտը պատրաստ է, իսկոյն մի Աւետա-
րանի գրուի բանալով տիրացուն
ձեռք կուտայ. դու տեսնաս էն ժամա-
նակ մեր տիրացուն կերպարանք,
վախէն ասեմ թէ ամօթէն, երեսներ
կակնեն կարմրել. բայց Հայրիկ իւր
ներողամիտ բնաւորութեամբ կը քա-
ջալերէ, տիրացուն կակսի յամբ ու
կակաղելով Աւետարանին մի քանի
սուղեր կարդալ :

Հայրիկ տեսնելով տիրացուն խեղ-
ճութիւնը, կը դառնայ դէպի ներ-
կայացուցիչ ժողովուրդ, ուր ես էլ
պատահմամբ ներկայ դառնուեցայ.
տեսէ՛ք ի՞նչ ասաց Հայրիկ ժողովուր-
դին. «Դուք այս տիրացուն բերած
էք և կուղէք ձեր գիւղին համար քա-
հանայ ձեռնադրել տամ. բայց ահա
տեսաք դուք, որ ձեր տիրացուն Աւե-
տարան կարող չէ կարդալ : Հապա ե-
թէ եկեղեցւոյ խորհուրդներ հարց-
նեմ կամ փորձեմ թէ կարդացած
Աւետարանի միաքը կը հասկանա՞յ,
ի՞նչ պիտի անէք : Դուք չգիտէ՛ք մի-
թէ որ Սինդի բարձր Ատեանը մի
վճիռ արձանագրելով հրատարակած
է, որ այսուհետեւ անուսուճի, ան-
դպրոց, տգէտներ քահանայ չձեռնա-
դրուին :

Դուք այժմ մտիկ արեք, ժողո-
վուրդ, Հայրիկին խօսքեր և գիւղա-
կան ժողովրդին փաստաբանութիւն :

Հայրիկն սկսեց մի երկար ճառ
խօսիլ իւր ընտանի և բնական ոճով,
թէ քահանայի կոչումն ի՞նչ բարձր
նշանակութիւն ունի և թէ նորա պաշ-
տօնին պարտականութիւն քանի՞ մեծ
է, թէ նորա մօքի ճրագ պէտք է լոյս
տեսնայ որ ձեզ լոյս տայ : Դուք չգի-
տէք որ քահանան գիւղական ժողո-
վուրդի աղն է, ձեզ համ պիտի տայ-
իթէ քահանան էլ ժողովուրդին պէս
իւր աղիտութեամբ և վարքով անհամ

խըս-
ւորդ,
դուս.
ական
ն.
կը
արձը
յայա-
ր կը
նախ-
արիւ-
սիում
ական
իմում
խ-
եկեր
երեր
քա-
ջը-
դի-
պար-
ուցի
պրու-
նային
ո ու
ն օր
նդիւր
շտոց
նաա-
ցուն
ամա-
նաք,
աններ
իւր
քա-
ր ու
քանի
խեղ-
ներ-
ն էլ
նայ-
լուր-
երած
քա-
ահա
Աւե-
ա ե-
արց-
սցած
նա՞յ,
ք մի-
ը մի
սկած
ան-
նա-
նող-
ուղա-
ին :
նառ-
նով,
սրձը
պաշ-
մեծ
լոյս
չդի-
նող-
տայ-
պէս
համ

լինի, ի՞նչ կը լինի ժողովրդին վիճակը. յայտնի է թէ քահանան էլ ժողովուրդէն հետ միասին անհամ և անպէտք դառնալով, այլ եւս քրիստոնէութեան համ հոտ չի մնար իւր մէջ, միայն սոսկ անուշով քրիստոնէայ կը լինի, իսկ դորձքով բոլորովին հեռացած քրիստոնէութեան ճանապարհէն :
Դուք չգիտէք, որ քահանայն ձեր հոգեւոր հովիւն է, որ պէտք է ար- թուն լինի մաքի աչքով և գիշեր ցո- րեկ հսկէ ձեր վրայ ինչպէս պահապան հրեշտակ, որպէս զի դուք չմոլորիք քրիստոնէութեան ուղիղ ճանապար- հէն : Կը հարցնեմ ձեզ, դուք ձեր անբան ոչխարներ յիմար և ապուշ հո- վուի՞ն կը յանձնէք : Ե՛ք որ ամեն կեր- պով կաշխատիք սրտատես, ճարտար և փորձառու հովիւ ձեռք բերել, որ ձեր ոչխարներ լաւ գիտնայ արածել, եր- բեմն եւս հիւանդ ոչխարներուն դեղ ու դարման անել : Դուք երբ այսչափ հողածութիւն կանէք ձեր ոչխարնե- րուն, ինչո՞ւ համար ոչինչ փոյթ չու- նիք ձեր հոգեւոր հովիւներու ընտ- րութեան համար. բաւական է որ քա- հանայի դասակ լինի, հոգ չէ թէ տը- գէտ է ու բարի անուն և բարի վարք չունի և այլն : Դուք էնպէս կարծում էք, որ քահանայութիւն մի ժառան- գութիւն է և վախճանած քահանայի որդին իրաւունք ունի ժառանգել ան- պատճառ իւր հօր երկցութեան պաշ- տօն : Թողունք այս. յոյժ վարմանա- լի է, որ շատ ծերացած քահանաներ, ամեն ջանք ի գործ դնում են, որ ի- րենց կենդանութեան ժամանակ ձեռ- նագրել տան իրենց որդիք, թէ ար- ժանաւոր լինին և թէ անարժան :
Վերջապէս ձեր բերած տիրացուն շատ տգէտ է, քահանայ լինելու ու- սումն չունի. լաւ է, որ առանց քա- հանայի մնաք, քան թէ տգէտ քահա- նայ ունենաք. տարէք, փոխեցէ՛ք և մի ուրիշ արժանաւոր ուսեալ տիրա- ցու բերէք, ես խոյն ձեռնադրել կուտամ :
Այժմ դուք մտիկ արէք, տեսէք մեր գիւղացի ժողովուրդ ի՞նչ պա- տասխան կուտան Հայրիկին :
Է՛ք Հայրիկ ջան, ի՞նչ դիւրութեամբ խօսում ես, միթէ չգիտես մեր խեղճ գիւղացի ժողովուրդին հալ, մեք տա- րիններով սպասելով հազար ճորով ձեռք բերած ենք այս տիրացուն, որ գիւղի ծխական գաղութէն ելած ծա- ղիկն է, քիչ շատ ժամակարգութեան մէջ վարժ : Միշտ մեր քահանային օգնական ելել է, առանց ուրարի սարկաւազութիւն կանէ, քարոզներ կը խօսի, բուրվառ կանէ, շարականներ և տաղեր կերգէ, ձայն շատ անուշ ու քաղցր է. այսչափէն աւելի էլ ի՞նչ պիտի, մեզ համար շատ ու բաւա- կան է :
Մի բան էլ, Հայրիկ՝ այս տիրա- ցուն գիւղին մէջ ծնած ու մեծացած լինելով իրեն վարքն ու բարք մեզի յայտնի է. ինքն պարկեշտ, համեստ ու հեղ մարդ է և մի քանի դասակնե- րու հայր. մի լաւութիւն էլ այս է, որ մեզ համար շատ շահաւոր է, երբ քա- հանան բնիկ մեր գիւղացի լինի. նա հողորածին կուսնեայ գիւղին մէջ, մեք

ալ եւս չենք պարտաւոր ընդ բա- ժին տալ : Մի բան էլ, Հայրիկ, ներս- ղութիւն տուր խոստովանաբար խօ- սիմք :
Մեք աղքատ չքաւոր գիւղացի եմք, շատ անգամ պատահում է, որ մեր քահանայի իրաւունքը շուտ չենք վճարեր. խեղճ քահանայն մկրտու- թիւն արեր է, պսակ է դրեր, մեռել է թաղեր, ամիսներով կերկարած գեմք. կան մեր մէջ ծուխեր, Աստուած իրենց խղճմանք տոյ, որ քահանայի հախ բոլորովին կուտեն :
Է՛ք Հայրիկ, հիմի դու գատաստան արա. եթէ մեր քահանան մեր բնիկ գիւղացի չլինի և մեք երթամք շրջեմք և մեծ դժուարութեամբ դուսեմք մի շատ արժանաւոր անձն, որ կանոնա-ւոր դպրանոցէ ելած, բարձր ուսումն ունի, աղաչենք ու պաղատենք թէ ա- րի մեր գիւղին քահանայ եղիր : Տես ի՞նչ կը պատահուին : Ես եթէ քահանայ լինիմ, կերթամ քաղա- քացւոց քահանայ կը լինիմ, որ ու- սումն և կրթութիւն ունին և իմ պա- տիւս ճանաչում են. թէ եւ ինքն գիւ- ղացի է, տրեխ ոտք դնացել մտել է դպրոց, բան է սորվեր, փիլիսոփայ դարձել, իւր միտք բարձրացեր, վե- րացեր մինչեւ ամպեր հասել է, էլ ե՛րբ կը խոնարհի, կը զիջանի գիւղա- կան ժողովրդին քահանայ դառնալ :
Ահա սորա համար է, Հայրիկ, որ մեք մեր տգէտ տիրացուով գոհ պէտք է լինիմք, քանի որ ուսեալ արժանա-ւոր անձը մեզ համար շատ հազուա- գիւտ և թանկ է : Այսպէս մեք խեղճ գիւղացիքս ամեն կողմէ անբաղք եմք, մեր ճակատագիրը գուցէ այսպէս է, մեք տգէտ, մեր քահանան էլ պէտք է մեզ նման տգէտ լինի : Եթէ թոյլ տաս, Հայրիկ, գիւղացի կոպիտ խել- քով մի փիլիսոփայութիւն անենք : Մեզ էնպէս կը թուի, որ տգէտ ժո- ղովրդին շատ ուսեալ քահանայ չի կը- պիր և բնական կերպով չեն յարմա- րիր իրարու : Երբ ժողովուրդ տգէտ է, ի՞նչպէս կարելի է, որ արժանաւոր և ուսեալ քահանային պատին ու յարգ ճանչնայ :
(Շարունակելի)

ՆՈՒՒՐԱՏՈՒՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԱՐՄԵՆԻԱԻՆ
Շնորհակալութեամբ կը հրատա- րակենք Արմենիայի նպատակու հա- մար մեզ հասած հետեւեալ նուիրա- տուութիւնները :
Մի հայրենասէր Հայ (թիւ 162) 231 ֆր. և 50 անթիմ. Բաքաշէն Հ. Ա. 2 ռբլ. Թ. Ի. 1 ռբլ. Մ. Մ. 1 ռ., Գ. Ճ. 1 ռ., Մ. 2. 50 կպկ. Ա. Բ. 40 կպ. և Թ. Գ. 40 կպ. գումար 6 ռբլ. և 30 կպկ. : Պոսթընէն Մ. Ն. 10 ֆր. և Կ. Հ. 5 ֆր. : Թիւրքիայի 2. քաղաքէն Ջուզուստ 5 ֆր. : Ո. քա- ղաքէն Սարհատ 4 ֆրանկ :

ՅՈՅՆ ԲԱՐԵՐԱՐՆԵՐ
Պր. Բաւլի Սթէֆանովիչ որ Կ. պոլիս կը գտնուի և իր եղբայր Պր. Եանի որ Լոնտոն կը բնակի, որոշե- ր

են իրենց հանգուցեալ եղբոր Տիմի- թրի Սթէֆանովիչի հոգուն համար 500,000 ֆրանկ բաշխել Կ.պոլիս, Գիւսի, Աթէնքի և Լոնտոնի յունական մի քանի բարենպաստակ հաստատու- թիւններին :
— Կ.պոլիս յոյն երեւելիներէ մի քանիներին կրնորը հանգանակու- թեան ձեռնարկելով, Ջատիլի առթով գրամական նուէրներ բաժնէր են ի- րենց ազգային հիւանդանոցի մէջ գտնուող հիւանդներին. նոյնպէս 400էն աւելի աղքատների հաց, միս, հագուստ և դրամական պարգեւներ բաշխած են. նոյնպէս 1000 բաքէթ ծխախոտ, հագուստ և դրամական նուէրներ բաշխեց են կեդրոնական բանտին մէջ գտնուող յոյն բանտա- կեաններին. ծխախոտները նուիրեր է րէժիի ընդհ. տնօրէն Պր. Ֆարնէթի՝ հեղինական դեսպանուհուն խնդրելու վր. իսկ հազուստների ստակը և դրա- մական պարգեւները Պր. Նիքոլայքի Ջարիֆի դրկեր է Մոնաքոյէն :
Հէյպէլի մէջ մի յոյն բարերար որ իր անուն յայտնելէ ուղած, Ջատ- կին առթով 100է աւելի ընտանիքնե- րի հաց, միս, բրինձ և այլն բաշխած է :
— Պր. Սթէֆանովիչ ինք իր կող- մէ վճարեր է Բէրաի յունական օ- րիորդական վարժարանի շինութեան ծախքէն բաց մնացած 500 ոսկին :
Նոյնպէս այդ վարժարանի ծախքն ապահովցունելու համար նուիրեր է Թեսալիաի մէջ իր ունեցած ազա- րակներէ մին որ տարեկան 1000 ոս- կի հասցիւթ ունի :
Պր. Սթէֆանովիչ 50 ոսկի նուի- րեր է նաեւ Բէրաի Այա Փօսթանթի եկեղեցուն կից գտնուած աղքատ տը- ղայների վարժարանին :
ԹԻՒՐԻԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ
Սեբաստիաի մէջ քօլէրան կը շա- րունակէ օրական 40ի չափ զոհեր տանիլ : Սեւ ծովէն Կ.պոլիս գնացող չողենաները բժշկական խիտ քըն- նութեան կենթարկուին Սինոպի և Գալատի մաքրանոցներին մէջ :
— Յունաստանի օսմանեան դեւ- պան կատարն էֆէնտի որ արձակուը- դով Կ.պոլիս կը գտնուէր, մեռեր է :
— Ջովունի մէջ ֆրանսական Օթէ- լէն հրգեհ ծաղկելով հրգեհը մարե- լու աշխատուած պահուն յանկարծ խո- շոր պատ մը փչելի և տակը մնացած ջրհանիկներէն 9 հոգի մեռեր են :
ԱՐՏԱՍԱՆՔԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ
Յունաստանի մէջ երկրաշարժէ փնտաւածներին օգնութիւններ կը ղրկեն Ռուսիան և Սնդղիան. Ֆրան- սական կառավարութիւնն իր կողմէ 5,000 ֆրանկ տուաւ Աթէնքի նպա- տամապոյց յանձնաժողովին :
— Լոնտոնէն կիւնացունեն որ ա- նիշխանական Բօլթի 10 տարի և Ֆօր- նարօ 20 տարի շրթայակապ աշխա- տութեան դատապարտուած են :
ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ
Նոր-Ջուղայու ն բակագ՝ ԲԱՅ- Ֆի ընկերութեան գործադիր Մա- նախումըն Պատ. Արմենիայի միջոցաւ Հայազգի երկտասարգաց քաջալերող Մեկենասներից խնդրում է բարեհա- ճել խրախուսել տեղւոյս ընկերու-

— Ռուսմանիաի Պրայլա քաղաքի նաւամատոյցը մայիս 2ին փեր է, դէ- պի շողենաւ վաղորդների բաղմութե- նէն : Ճանրորդներն ինկեր են Դա- նուր գետին մէջ որոնցմէ 60 մարդ ազատուեր են. 11 անձի ալ՝ որոնց մէջ կան կիներ և տղայներ, դիակնե- րը միայն կրցեր են դուրս հանել. այլ սակայն կը կարծուի որ խեղդուողներն աւելի շատ եղած են :
— Սոֆիաէն մայիս 8ին կը հեռա- գրեն եւրոպական լրագիրներին թէ կառավարութեան հակառակորդները Թաթարիազարճիզի մէջ մի միթինկ գումարեր են ուր միթինկը գումա- րողներին և կառավարական կուսակ- ցութեան պատկանողներին մէջ կռիւ ծագեր, երկու կողմէն տասերկու մար- դիկ վիրաւորուեր են. կառավարութեան կուսակից Պուլկարները գնացեր յար- ձակեր են ընդդիմադիր կուսակցու- թեան բերան եղող «Բրօկրէօս» լրագրի խմբագրատանը վրայ և փնտաներ պատճառեր են : Ռատիկանութիւնն ու զօրքերը միջամտելով կուսակցական ծայրայեղութիւնների առջեւն առեր են :
— Պէլժիգաի Միլէրս քաղաքի արուեստահանգէսը բացուեցաւ մա- յիս 5ին մեծ հանգէսով որին նախա- գահեց Լէոփոլտ Թագաւորը :
— Սերպիաի Ալեքսանդր Թագա-ւորը մի հրովարտակ հանեց որով կը վերահաստատէ Միլան Թագաւորա- հօր և իր մօր Նաթալի Թագուհու այն իրաւունքներն որոնցմէ զրկուե- ցան Միլանին իր Թագաւորական իշ- խանութենէ հրաժարած միջոցին : Պէլժիգաի գատարանի գատաւորներն այդ հրովարտակ վաւերական չհամա- րելուն համար պաշտօնանկ եղան Ա- լեքսանդր Թագաւորն որոշած է իր հրովարտակներ ամենին ալ յարգել տալ :
— Դանուրի վրայ նաւարկութեան համար Սուլիանի ճիւղի նոր հատուա- ծի բացումը պիտի կատարուի մայիս 15ին մեծ հանգէսով որին պիտի նա- խագահէ Կարոլ Թագաւորը : Դանու- րի եւրոպական յանձնաժողովը մի շքեղ ճաշկերոյթ պիտի տայ Ռոմա- նիաի վիհագետին և այս հանգէսի առթով 10 օրի չափ օժանդակութիւն- ներ պիտի լինին Սուլիանի մէջ :
— Նիւ Եորքէն կը հեռագրեն թէ Գարաքասի նահանգին մէջ Լակիւնի- լաս, Շիկիւարա և Սան-Ժուան կոր- ծանուեր են երկրաշարժէն : Նոյնպէս շատ գիւղեր տեւրակ դարձեր են Քօ- լոմպիաի տրեւմտեան մասին մէջ : Մեռնողների թիւը 10000 կը հաշուուի :
— Պուլկարիաի պատերազմական նախարար նշանակուած էսպայակոյտի գնդապետ Պր. Բէթրով :
ԾԱՆՈՒՅՈՒՄՆ
Նոր-Ջուղայու ն բակագ՝ ԲԱՅ- Ֆի ընկերութեան գործադիր Մա- նախումըն Պատ. Արմենիայի միջոցաւ Հայազգի երկտասարգաց քաջալերող Մեկենասներից խնդրում է բարեհա- ճել խրախուսել տեղւոյս ընկերու-

Թիւնն որեւիցէ նիւթական միջոցաւ
կամ լրաթերթերով և վիպասանա-
կան ու բանասիրական գրքերով քան-
զի մանուկ ընթերցարանս կարօտ է
ուսումնասիրաց և ազգասիրաց քա-
ջարութեան :

Հասցէն՝
«Րաֆֆի ընթերցասիրաց ընկե-
րութեան նոր. քուղայի»
Ի ՆՈՐ.ՋՈՒՂԱ ՅԱՍՊԱՀԱՆ
«Raffi-Club»
JULPHA Isphahan (Perse)

Ինչպէս ամեն լրագիրներ, Արմենիան
ալ կընդունի ծանուցումներ հրատարա-
կելու համար. անոնք որ պէտք կունե-
նան Արմենիայի միջոցով մէկի դիմում ա-
նել կամ մի բան յայտարարել, պատրաստ
ենք ընդունել իրենց ծանուցումներ ըստ,
լրագրական սովորութեան : Ծանուցում-
ների գրները նշանակուած են Արմենիայի
ճակատը, տառին վրայ հաշուելով. 1 եր-
կաթադրի (գլխագիր) համար 2 սանթիմ
և 1 բոլորգրի համար 1 սանթիմ : 3 ան-
գամ գրուելիք ծանուցումի գրին վրայ
1/10 և 1/20 կը լինի. 10 և աւելի ան-
գամներ գրուելիք ծանուցումի գրի վը-
րայ 0/10 30 վեդի : Սակարկութիւն չըն-
դունուիր :

ԾԱՅՈՒՒ ԳԻՐԲԵՐ

Հետեւեալ գիրքերը կարելի է ըս-
տանալ Արմենիայի խմբագրատունէն
իրենց առջեւ. նշանակուած գրներով
որոնց մէջ հաշուուած է և զրկելու
փոստի ծախքը :

Արժէքը կանխիկ յիշարուած գիրք
չըկուիր :

Հայկակ Էկինեան, Կսկիսնք,
Յետր Ա. Ն. Երբ. 1890 (Հեղինա-
կին ընտիր մէկ բանաստեղծութիւնն
է այս արձակ գրուած) : 30 սանթիմ :

Հ. Կրկմէս Վ. Սիպիլեան, Դասա-
ւորութիւնն Ռուսիոյն հրատարակող (Մէկ
լուսանկարատիպ պատկերով, վեց
վիմատիպ տախտակօք — 79 պատկեր
—, և 53 պատկերօք ի բնագրին, ու
բոց մէջ կան բազմաթիւ չհրատարա-
կեալներ : Մեծ 8՝ երես Ժ. 2+88+32).
Վիէննա 1892 : Գին 7 ֆրանք :

Բ. Յ. Վարդուկեանց, ԴԱՅԼԱՅԼԻ
Դրուագ Ա. (Հեղինակին յատուկ ոճն
եզոյ ճարտար բանասիրութեամբ և
գրագրութեամբ գրուած ստանաւոր-
ներ են Աստուծոյ արարչագործու-
թեան հրաշալիքներն պատմող) : Գինն
է 75 սանթիմ :

Շիքիւնգաւոն — Գործակատարի յի-
ստատարանից (մի պատկեր փաճառա-
կանակն կեանքից) և հրդեհ նաւթա-
գործարանում (Բազուի մշակների
կեանքից) 1 ֆրանք 75 սանթիմ :

(Ցանկացողն ձեռնպէս կը զրկուի
յառաջարանն ու ներածութիւնը) :

Խօսք Վասն Հայրենասիրութեան
Բ տպագրութիւն 60 սանթիմ :

Հ. Բարսեղ Սարգիսեան, Ուսում
նախընթացի Մանրէքա Պաղի-
կեան թոնրակեցնեալ աղանդին և
Գր. Նարեկացու թուղթը (Կրօնական
նորելուկ գաղափարների տարածման

պատճառով Հայաստանեայց ժողովըր-
դինմէջ ծագած երկարատեւ և մեծ
յուզումները մի առանձին ուսումնա-
սիրութիւնն է որի մասին գրուած
չկայ Հայոց պատմութեան դասագիր-
քերին մէջ) :

2 ֆր. 20 սանթիմ :

Գիւտ Գաւառացի Աղանդեան, Դի-
ւան Հայոց պատմութեան. Գիրք Ա.
Բ. 1780.1834. Տպագր. Թիֆլիզ. 1893
(Հայոց ազգի 54 տարու պատմութիւ-
նը կը ներկայացունէ, մասնաւորապէս
Էջմիածնի գլխէն անցածները, պատ-
մական վաւերացումներով : Սկիզ-
բը գրուած է Կարբեցի Յովհաննէս
կաթողիկոսի պատկերը : Այս աշխա-
տութիւն արժանացած է Սահակ-
Մարտիրոսի մրցանակին) : 7 ֆր.

Կոստանդին Սարկիսեան, Հայրե-
նիքից դուրս : Վէպիկ. Հրատարա-
կութիւն Մ. Թարգմարեանի (Մեծա-
գոյն բաղդի յոյսերով Հայրենիքէն
դուրս ելած մի հարուստ գիւղացու
պատահած թշուառութիւնները կը
նկարագրէ որ հազիւ իր հայրենիք
վերադառնալով հոն կրցած է գտնել
իր հանգստութիւն) : 50 սանթիմ :

ԾԱՅՈՒՒ ԳԻՐԲԵ ԵՒ ՊԱՏԿԵՐ

Հ. Յ. Վ. Խալիկեանց. Կրթարան
անդիական լեզուի (Անգլիերէն լեզուն
գիւրլին և գործնական ոճով սովորեցու-
նող քերականութիւն մ'է հրահանգ-
ներով մէկտեղ) : Ա հատորը կը բաղ-
կանայ 256 երեսէ և Բ հատորը 216
երեսէ. վերջն ալ յաւելուած մը կայ
50 երեսէ բաղկացած որ հայերէն հը-
րահանգների անգլիերէն թարգմա-
նութիւնն է : Երկու հատորը միասին
5 ֆր. : (1 տողար ամբիկեան) :

Նշանակք Հայաստանեայց. Մայր
Հայաստանի պատկերը՝ Հայոց 4 թա-
գաւորութիւնների նշանակներովը
մէկտեղ վայելուն թղթի վրայ և կանաչ
կապով և գեղին գոյներով ներկուած :
1 ֆրանք :

ԼՈՒՍԻՆԵԱՆ ՍՐԲԱՅԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ
Տաճկական բռնութեան նահատակ
եղող Խորէն Նարպէյ-Լուսինեան Սըր-
բազանի պատկերը ընտիր թղթի վը-
րայ տպուած կը ծախուի Արմենիայի
խմբագրատունը : Գինն է 65 սան-
թիմ, փոստի ծախքը խմբագրատու-
նէն վճարուելով :

ՀԱՅՈՑ ՀԱՅՐԵՆԱՍԻՐԱԿԱՆ
ՄԻՌՈՒԹԵԱՆ
Ա. ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

Վ ՐԴԱՊԵՏԱՐԱՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՍՏՈՒԹԵԱՆ
Բ. Տպագրութիւն
«Հայոց Հայրենասիրական Միու-
թեան» հրատարակած այս վարդապե-

տարանի մէջ համառօտ կերպով բա-
ցատրուած է թէ իւրաքանչիւր հայ-
րենասէր Հայ ինչ փափաքներ պէտք
է աւենայ և ինչ պարտքեր ունի կա-
տարելու :

Կը խնդրուի ամեն հայրենասէր Հա-
յերէ իրենց շնորհի մէջ տարածել այս
տետրակ : Մէկ անգամէն 50 օրինակ
ծախու առնողին կը զրկուի 5 ֆրանքով
Հատին գինն է 15 սանթիմ (Պարսկա-
տանի Հայերէն համար 10 սանթիմ) :

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Մ. Փորթուգալեանի հրատարա-
կած գիրքերին վրայ մասնաւոր զեղչ
կը լինի Պարսկաստանի Հայերէն հա-
մար որոնց կը զրկուի փափագի մէջ
նշանակուած գիներով :

Ա. ՀԱՅ ԳԻՐԴԱՅՈՒՆԻ ՄԸ (Մպառած),
Բ. ՀԱՅ ԳԻՐԴԱՅՈՒՆ

Գ. ՍԱՂԱՄԱՆ ԻՍԲԱԽԵԼԻ

Դ. ԱՋԱՏՈՒԹԻՒՆ ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՅ ԵՒ
ԿԵՆՏԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՊՈՒԼԿԱՐ ԱՋԱՏԱՄ-
ԱՋԱՏԱՅ (Սպառած)

Ե. ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹՇՈՒՊԻՆԵՐԸ. — (Հայաս-
տանցիկ երբ պանդխտութեան տխուր
հետեւանքների մէկ փոքրիկ պատկերը
կը ներկայացունէ փափական կերպով) :
Գին (90 սանթիմ) 1 ֆրանք 20 սանթիմ :

Զ. ԴԱՄԱՌՔԱՌԻՊԱՆ — ԺՈՂՈՎՐԻՊԱԿԱՆ
ԸՆԹԵՐՑԱՐԱՆ յետ այլուրեւն աւարտե-
լուն (Մեծանուն Հայ բանաստեղծին
վերջերս գրած ազատաշունչ ընտիր ու-
ստանաւորներէն 3ը՝ առանձին տետ-
րակով հրատարակուած են) : 50 հատր
2 ֆր. և 50 սանթիմ, հատը (5 սանթիմ)
10 սանթիմ :

Է. ԼԻՆԶԻ ՕՐԵՆԲԵՐ ՏԱՃԿԱՀԱՅԱՍՏԱՆԻՄ.
(Սպառած)

Ը. ԹԻՐԻԳԻՍԻ ՀԱՅՆԵՐ ԵՒ ԻՐԵՆԵ ԴՐԱ-
ՅԻՆԵՐ (Թիւրքիայի Հայերէն և իրենց
գրացի ազգերի վրայ վիճակագրական
և յեղաբանական ամփոփ և հետա-
քըքաչարծ տեղեկութիւններ կը պա-
րունակէ : Թիւրքահայաստանի մէջ բը-
նակող այլ և այլ ազգերէ բնակիչների
թուին բազմապատկան մէկ ջուլցակն
ալ կցուած է տետրակին վերջը) : Գին
50 սանթիմ (35 սանթիմ) :

Թ. «ԱՐՄԵՆԻԱ»Ի ՅՈՒՇԱՐԱՐ (Արմենիայի
Ա տարեշրջանի թիւերը այժմ բոլորու-
մին սպառած և միեւնոյն ժամանակ
չատերի հետաքրքրութեան աւարկայ
դարձած լինելով, այդ շրջանի մէջ Մ.
Փորթուգալեանի գրած աւախորդող
յօդուածներէն գէթ 30ի չափ ամփոփ-
ուած են Յաշարարի մէջ որ ութածալ
գիրքով 124 երեսներէ կը բաղկանայ) :
(1 ֆրանք) : 1 ֆր. 40 սանթիմ

Ժ. ՎԵԺ (Պուլկարի մէջ Թիւրքերի
արած բարբարոսութիւններէն մի փոք-
րիկ պատկեր կը ներկայացունէ և ցոյց
կուտայ թէ Պուլկարներն ինչպիսի մի-
ջոցների գիծած են իրենց վրէժ լու-
ծելու համար) : (15 սանթիմ) 20 սանթիմ.

ԺԱ. ԹՈՄԱՍ ԲՈՅԱՐԻՍ (Յունաստանի մէջ
Թիւրքերի արած բարբարոսութիւնն.

ներէն մի փոքրիկ պատկեր կը ներկա-
յացունէ և ցոյց կուտայ թէ Յոյներն
ինչպիսի միջոցների գիծած են իրենց
վրէժ լուծելու համար) : (0,15 սանթիմ)
20 սանթիմ :

ԺԲ
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

ՆՄՈՅՇՆԵՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ
ԴՐԱՄ ՈՏԱՆՍԻՐՆԵՐԷՆ

Մ. Փորթուգալեանի գրած Հայրե-
նասիրական ստանաւորներէ մի քանին
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ իւր-
եւ նմոյշներ զանազան քաղաքների
մէջ և զանազան տպագրութիւնները
տակիւրբերէն գրած ստանաւորների
որոնք ժամանակին հրատարակուած չի
լինելով կորսուած են այժմ. Այն մի
քանի ստանաւորներ որոնք իբրեւ նմոյշ
ամփոփուած են այս տետրակի մէջ,
ցիր և ցան կը գտնուին Կ. Պոլիս տը-
պագրուած ազգային երգարանների
մէջ՝ որոց վերաբերի տպագրութիւնն
վաղուց արդէն արգիւրուած է, և Ասիա
և Արմենիա լրագիրների մէջ : Նմոյշների
մէջ փոքրիկ տեղեկութիւններ տըր-
ւած են նաեւ թէ այդ ստանաւորներ
ինչ տպագրութիւնների տակ ներշն-
չուելով գրուած են : Գին (10 սանթիմ)
15 սանթիմ :

Աստուծէ զատ, Արմենիայի խմբագ-
րատան մէջ ծախու կը գտնուին նաեւ
Հ. Ալիշանի, Հ. Ինճիճեանի, Հ. Դարե-
գին Զարհանէի, Բաֆֆի, Ծե-
րենցի հրատարակուած բոլոր գրքերն,
ինչպէս և ուրիշ օգտակար գիրքեր և
քարտէշներ Հայաստանի հայերէն կամ
լատինական տառերով և զանազան
գրքերով և ին. և ին. :

Դրամաճառանցի մանրամաս ցու-
ցալը որ 90 երեսներէ կը բաղկանայ,
ցանկացողներին կը զրկուի ճիշտապես :

ԻՄ ՀԱՅՐԱՍՊԱՆ ԸՆԿԵՐԸ

(Կ. ՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅՈՑ ԿԵՆՏԻԷՆ ԱՆՈՒՍՏ
ՄԻ ԻՐԱԿԱՆ ՎԷՊ)

ԳՐԵՑ ԱՊԼԱՐԻՊ

Այս հետաքրքրաշարժ գրուած կը
ներկայացունէ ընտանեկան տխուր
պատկերներէ մին ուր կը տեսնուի թէ
անբարոյական մի հայր իւր ապական-
ուած վարքուբարքով որչափ չարիք-
ների պատճառ դարձած է և վերջ ի
վերջոյ ինք ալ իւր որդու ձեռքով
սպաննուած և անհետացած է աշ-
խարհէ : Գին 1 ֆրանք, (75 սանթիմ) :

ՏԵՕՐԷՆ — ԻՄՔԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐՓՈՒԳԱԼԵԱՆ

Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.
ՄԱՐՍԵԻ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուգալեանի
Marseille. — Imprimerie et Papeterie du Midi,
Allées de Meilhan, 44.